

УДК 37.014.22:371.3

DOI <https://doi.org/10.32689/maup.ped.2024.1.9>**Лариса МИРОНОВА**

старший викладач кафедри іноземних мов професійного спрямування,
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова, larysamironova@gmail.com
ORCID: 0000-0001-8545-1916

Марина КИРИЛЛОВА

кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри теорії та практики перекладу,
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова, marikirillova56@gmail.com
ORCID: 0000-0002-7603-4958

Олена СТЕПАНЕНКО

кандидат педагогічних наук, асистент кафедри іноземних мов математичних факультетів
Навчально-наукового інституту філології, Київський національний університет імені Тараса
Шевченка, steplena777@gmail.com
ORCID: 0000-0003-0598-6473

ЗМІШАНЕ НАВЧАННЯ: ІННОВАЦІЙНИЙ ПІДХІД ДО ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ

У статті авторами розглянуті особливості викладання іноземної мови здобувачам вищої освіти у процесі змішаного навчання. Актуальність теми зумовлена сучасними трансформаційними змінами, що відбуваються у світі в контексті пандемії COVID-19 та російсько-української війни, внаслідок чого виникає необхідність нових підходів у освітньому процесі. Встановлено, що змішане навчання поєднує традиційні методи з онлайн-ресурсами та технологіями для створення освітнього середовища, що сприяє активній взаємодії, індивідуалізації та самостійному навчанню здобувачів освіти. Зазначено, що система навчання іноземних мов постійно змінюється, сучасне життя є динамічним і диктує такий же високий і, водночас, ефективний темп навчання, тому використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчанні іноземної мови є дуже актуальною проблемою сучасної освіти. У статті проведено аналіз сучасних підходів до змішаного навчання та їх застосування у викладанні іноземної мови у закладах вищої освіти. Досліджено переваги змішаного навчання, враховуючи актуальні вимоги сучасної освіти та потреби сучасних здобувачів. Окремого всебічного аналізу потребувала проблема пошуку, оновлення підходів підготовки здобувачів освіти у форматі змішаного навчання під час вивчення іноземної мови.

Авторами проаналізовані основні форми викладу навчального матеріалу, зокрема лекційні заняття, семінарські заняття, самостійна робота здобувачів освіти, індивідуальні та групові онлайн проекти, використання QR-кодів та робочих зошитів.

З метою визначення відношення здобувачів освіти Одеського національного університету імені І.І. Мечникова та Київського національного університету імені Тараса Шевченка до змішаного навчання, авторами було проведено опитування. У результаті якого було встановлено, що здобувачі освіти позитивно відносяться до змішаного навчання у процесі викладання іноземної мови, встановлені основні переваги та труднощі, з якими зіштовхуються здобувачі.

Результати дослідження підтверджують актуальність та ефективність застосування змішаного навчання у викладанні іноземної мови в сучасному освітньому середовищі.

Ключові слова: змішане навчання, освітній процес, іноземна мова, цифровізація, підходи до навчання, здобувачі освіти, заклади вищої освіти.

Larysa MYRONOVA, Maryna KYRYLLOVA, Olena STEPANENKO. BLENDED LEARNING: AN INNOVATIVE APPROACH TO TEACHING A FOREIGN LANGUAGE IN TODAY'S CONTEXT

The article discusses the peculiarities of teaching a foreign language to higher education students in the process of blended learning. The relevance of the topic is due to the modern transformational changes taking place in the world in the context of the COVID-19 pandemic and the Russian-Ukrainian war, as a result of which there is a need for new approaches in the educational process. It has been established that blended learning combines traditional methods with online resources and technologies to create an educational environment that promotes active interaction, individualization and self-study of students. It is noted that the system of teaching foreign languages is constantly changing, modern life is very dynamic and dictates the same high and, at the same time, effective pace of learning, so the use of information and communication technologies in teaching a foreign language is a very urgent problem of modern education. The article analyzes modern approaches to blended learning and their application in teaching a foreign language in higher education institutions. The advantages of blended learning are investigated, taking into account the current requirements of modern education and the needs of modern students. The problem of searching and updating approaches to training students in the blended learning format when studying a foreign language required a separate comprehensive analysis.

The authors analyzed the main forms of presentation of educational material, including lectures, seminars, independent work of students, individual and group online projects, the use of QR codes and workbooks.

In order to determine the attitude of students of the Odesa I. Mechnikov National University and the Taras Shevchenko National University of Kyiv to blended learning, the authors conducted a survey. As a result, it was found that students have a positive attitude to blended learning in the process of teaching a foreign language, and the main advantages and difficulties faced by students were identified.

The results of the study confirm the relevance and effectiveness of blended learning in teaching a foreign language in the modern educational environment.

Key words: *blended learning, educational process, foreign language, digitalization, approaches to teaching, students, higher education institutions.*

Основний текст статті. Війна в Україні сформувала певні кризові умови, що суттєво вплинули на систему освіти. Багато закладів освіти опинилися у зоні конфлікту або були евакуйовані через загрозу небезпеки. Це призвело до перерви у навчанні для багатьох здобувачів освіти. У таких умовах змішане навчання стає важливим інструментом, який дозволяє забезпечити доступ до освіти навіть у складних ситуаціях сьогодення. Змішане навчання, також відоме як гібридне навчання або *blended learning*, представляє собою інноваційний підхід до викладання іноземної мови в сучасних умовах. Цей підхід поєднує у собі елементи традиційного навчання в аудиторії з використанням інформаційних технологій та онлайн-ресурсів. У змішаному навчанні використовуються різноманітні педагогічні стратегії та технології, спрямовані на залучення здобувачів до навчання та підтримку їхнього успіху в оволодінні іноземною мовою. Окремого всебічного аналізу потребує проблема пошуку, оновлення підходів підготовки здобувачів освіти у форматі змішаного навчання під час вивчення іноземної мови.

Аналітичний огляд наукових праць засвідчує, що проблема впровадження змішаного навчання у освітній процес закладів вищої та фахової передвищої освіти привертає увагу сучасних дослідників, зокрема К. Бугайчука, О. Спіріна, К. Осадчу, М. Кадемію, Л. Карташову, В. Кухаренку, А. Стрюка, Г. Ткачук, Ю. Триуса, А. Квятковську, Г. Чередніченко та інших.

Науковиця Г. Ткачук зазначає, що «...змішане навчання передбачає раціональне використання навчального часу, адаптацію освітнього процесу до індивідуальних потреб студента, диверсифікацію джерел отримання знань, використання гнучких засобів для діагностики і моніторингу навчальних досягнень, організацію зворотного зв'язку та, як наслідок, підвищення продуктивності навчальної діяльності студентів» [10]. Українські науковці О. Спірін, К. Осадча та ін. [3] відзначають, що, згідно опитування, чи задовольняє здобувачів вищої освіти змішане навчання порівняно з дистанційним навчанням, здобу-

вачі переважною більшістю відповіли, що їх більш задовольняє змішане навчання.

В Україні основні тенденції у формуванні вищої освіти передбачають зміни у структурі, організації, формах і методах навчання, які відповідають домінуючим тенденціям світової освітньої системи. Зміни у структурі та змісті навчання передбачають застосування як традиційних, так і інноваційних форм і методів вивчення та викладання іноземної мови, що супроводжуються сучасними технологіями. Впровадження та активне використання ІКТ в освіті є одним із пріоритетних напрямків освіти та її реформування.

Проаналізуємо сутність дефініцій «змішане навчання». Фактично концепція змішаного навчання (*blended learning*) існувала вже в ХХ сторіччі. Уперше відповідна термінологія була введена у лексикон корпоративної та вищої освіти американським Інтерактивним Навчальним Центром (*Interactive Learning Center*) у 1999 р., коли розпочався випуск програмного забезпечення, призначеного для викладання через Інтернет [7]. Г. Чередніченко зазначає, що «Механізм реалізації концепції змішаного навчання як процесу передбачає створення комфортного освітнього інформаційного середовища, системи комунікацій, що представляють всю необхідну навчальну інформацію. У розглянутому контексті інформаційне середовище сучасного ЗВО – це поєднання традиційних та інноваційних (електронних) форм навчання з постійним нарощуванням інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) та електронних ресурсів, а також безперервним вдосконаленням методів навчання, професійних знань самих викладачів» [5].

Проаналізувавши наукові дослідження [11; 1], можна виділити три основних компоненти моделі змішаного навчання, які використовуються в сучасному освітньому середовищі:

– Очне навчання (*face-to-face*) – являє собою традиційний формат аудиторних занять викладач-здобувач.

– Самостійне навчання (*self-study learning*) – передбачає самостійну роботу здобувачів: пошук матеріалів за допомогою ресурсної карти, пошук в мережі та ін.

– Онлайн навчання (online collaborative learning) – робота здобувачів і викладачів в режимі онлайн, наприклад, за допомогою Інтернет-конференцій, скайпу або вікі та ін.

Система навчання іноземних мов постійно змінюється, сучасне життя є дуже динамічним і диктує такий же високий і, водночас, ефективний темп навчання, тому використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчанні іноземної мови є дуже актуальною проблемою сучасної освіти.

Здійснюючи аналітичний огляд та узагальнення сутнісних характеристик зазначених вище дефініцій, можна зробити висновок про те, що основними перевагами змішаного навчання є [9; 11; 7; 1]:

- Індивідуалізація навчання. Здобувачі мають можливість працювати з матеріалами у власному темпі, використовуючи онлайн-ресурси для підтримки свого навчання.

- Більша доступність. Змішане навчання дозволяє мати доступ до матеріалів навчання у будь-який час та з будь-якого місця, що особливо важливо для здобувачів зі змінним графіком або з віддалених регіонів.

- Розвиток навичок цифрової грамотності. Використання онлайн-ресурсів допомагає здобувачам розвивати навички роботи з інформаційними технологіями та інтернетом.

- Більше можливостей для взаємодії. Змішане навчання дозволяє використовувати різноманітні методи навчання, такі як відеозаписи, інтерактивні завдання та обговорення в онлайн-форматі, що сприяє активнішій участі здобувачів у освітньому процесі.

- Ефективність вивчення матеріалу. Комбінація традиційного та онлайн-навчання може покращити ефективність вивчення, оскільки здобувачі мають можливість закріплювати матеріал вдома, задавати додаткові питання викладачеві та отримувати зворотний зв'язок через онлайн-платформи.

Засобами досягнення навчальних цілей за допомогою змішаного навчання можна зазначити два типи навчальних платформ:

- Зовнішні платформи, це платформи, які створені та управляються зовнішніми постачальниками послуг, такими як Moodle [4], Web Course Tools, Blackboard, Canvas, тощо. Їх змістове наповнення індивідуально розробляє навчальна інституція, з урахуванням мети навчання та аналізу потреб здобувачів освіти; зазвичай вони надають широкий спектр інструментів для навчання, включаючи можливості для ведення курсів, завдань, тестів, форумів, спілкування між учасниками, аналізу успішності тощо.

- Внутрішні платформи, які можуть бути розроблені на основі власного програмного забезпечення або використовувати відкриті рішення, які адаптовані до конкретних потреб закладу освіти. Внутрішні платформи можуть бути більш гнучкими та інтегрованими з іншими системами, такими як системи управління навчанням, що дозволяє більш ефективно впроваджувати змішане навчання у рамках освітнього процесу [3].

Таким чином, можна зробити висновок, що освітнє середовище для вивчення іноземної мови створюється викладачем, і може мати такі форми викладу навчального матеріалу:

- Лекційні заняття. Навчальний матеріал може бути оформлений як матеріал онлайн курсу, так і аудиторні заняття, зокрема у вигляді інтерактивних.

- Семінарські заняття (face-to-face sessions). На семінарських заняттях за допомогою відео-конференцій проходить обговорення найбільш цікавих і важливих тем курсу, а також відпрацювання практичних навичок [11]. Викладач створює активне середовище, використовуючи сучасні методи навчання, такі як групові вправи, дискусії, рольові ігри тощо. Ці методи сприяють активній участі здобувачів освіти та поліпшують їхнє засвоєння мови.

- Самостійна робота здобувачів освіти. У процесі самостійної роботи здобувачі досліджують та обирають методи та стратегії, які найкраще підходять для їхнього стилю та темпу навчання. Це робить процес вивчення мови більш персоналізованим та ефективним. Самостійна робота дає можливість здобувачам вчитися на власних помилках, аналізувати свої результати та вдосконалювати свої навички; сприяє розвитку критичного мислення, самоорганізації, тайм-менеджменту та комунікації.

- Індивідуальні та групові онлайн проекти. При вивченні іноземної мови дозволяють створювати сприятливе освітнє середовище, де здобувачі можуть розвивати свої мовні навички через активну участь у різноманітних проектах та завданнях, розвивати soft skills.

- Використання QR-кодів у процесі вивчення іноземної мови для перегляду відео, аудіо інформації, проходження тестувань (рис. 1). Можна закодувати посилання на YouTube, Vimeo або інших відеохостингах з навчальними роликami. Онлайн-тестування можна створити за допомогою Google Forms, Kahoot або Quizizz. QR-коди роблять процес навчання більш інтерактивним, перетворюючи статичні матеріали на динамічні та

захоплюючі, що підвищує залученість здобувачів до освітнього процесу. QR-коди дають можливість використовувати широкий спектр автентичних матеріалів, таких як відео, аудіо, веб-сайти, словники та інтерактивні вправи, чим розширюються можливості для вивчення мови (рис. 1).

– Використання робочих зошитів. Як зазначає К. Дерєка [6] у своєму дослідженні, робочий зошит використовується для оптимізації та підвищенні ефективності навчання за допомогою елементів, які в нього входять, зокрема таблиці з граматичним матеріалом; авторські розроблені лексичні картки у сервісі Quizlet; вправи для закріплення матеріалу; QR-коди для перевірки знань (рис. 2). Робочий зошит дозволить здобувачу освіти працювати в індивідуальному та адаптованому під нього темпі, допоможе правильно спланувати час, організувати роботу, адже студент буде бачити весь обсяг матеріалу, що вивчається, відповідно йому краще зорієнтуватися в ньому при вивченні дисципліни «Іноземна мова» [6].

З метою визначення відношення здобувачів освіти Одеського національного університету імені І.І. Мечникова та Київського національного університету імені Тараса Шевченка до змішаного навчання, авторами було проведено опитування. Автори використали дослідницьку та описову методологію, а також підхід академічної аналітики. Найчастіше, академічна аналітика використовується для виявлення тенденції, кореляції та інших закономірностей у сприйнятті та результативності змішаного навчання. Всього у опитуванні взяли участь 98 здобувачів освіти, віком 19–22 роки, які вивчали або вивчають дисципліну «Іноземна мова» у процесі змішаного навчання.

На питання «Що ви вважаєте перевагами змішаного навчання у вивченні іноземної мови? (Виберіть всі відповіді, які відповідають вашому досвіду)» здобувачі освіти відповіли наступним чином (рис. 2):

- Більше можливостей для самостійного вивчення (15%).
- Доступ до різноманітних онлайн-ресурсів (45%).
- Більше можливостей для інтерактивної взаємодії з викладачем та співучасниками (34%).
- Гнучкий графік навчання, який підходить мені (55%).
- Індивідуалізація навчання та можливість адаптувати матеріал під власні потреби (42%).
- Підвищення мотивації (64%).
- Інше (20%).

Наступний етап опитування містив питання: «Які труднощі виникають під час вивчення іноземної мови у форматі змішаного навчання?» (рис. 3).

Як свідчать результати опитування, відповіді здобувачів освіти розділились наступним чином: технічні проблеми під час використання онлайн-ресурсів (40%), відсутність особистого контакту з викладачем (12%), важкість самостійного вивчення без прямого контролю (60%), недостатня мотивація (20%), відсутність цифрових навичок (15%), інше (10%).

Щодо задоволеності здобувачами освіти результатами навчання іноземної мови, переважна більшість респондентів відповіли позитивно: дуже задоволені – 45% та задоволені – 38% (рис. 4).

Мета роботи. Дослідити особливості впровадження змішаного навчання у процес викладання іноземної мови у Одеському наці-

Task 16. Complete the questions about the text using the question words below.

how how many what where which who why

1. In _____ country is Banpo Elementary School?
2. _____ walks with the children on the mountain path?
3. _____ high is the rope across the river in Sumatra?
4. _____ children have to walk across the rope?
5. _____ is Minh Hoa?
6. _____ do the children in Minh Hoa have to s
7. wim across the river?
8. _____ is the name of the river near Bogota?

Home task: Scan QR-code and do the task.

Рис. 1. Використання QR-кодів при вивченні іноземної мови у процесі змішаного навчання

Рис. 2. Відповіді респондентів

Рис. 3. Відповіді респондентів

ональному університеті імені І.І. Мечникова та Київському національному університеті імені Тараса Шевченка, проаналізувати переваги та ризики, з якими зіштовхуються здобувачі освіти.

Методологія. Для досягнення мети дослідження нами використовувався аналітичний метод, який передбачає вивчення і систематизацію наукової літератури, матеріалів практики використання різноманітних методів і форм навчання, що сприяють більш ефективному вивченню впровадження змішаного навчання при викладанні іноземної мови.

Наукова новизна. Вперше представлені результати дослідження ставлення здобувачів освіти до впровадження змішаного навчання при викладанні іноземної мови у Одеському національному університеті імені І.І. Мечни-

кова та Київському національному університеті імені Тараса Шевченка; проаналізовані інноваційні підходи до викладання іноземної мови через змішане навчання, що дозволить покращити результати навчання та ефективність освітнього процесу.

Висновки. У результаті дослідження встановлено, що використання змішаного навчання у процесі викладання іноземної мови відповідає сучасним тенденціям модернізації освіти, оскільки воно сприяє впровадженню нових освітніх підходів та відповідає вимогам сучасного освітнього середовища. Зокрема, змішане навчання може бути ефективним засобом для впровадження нових освітніх стандартів, орієнтованих на розвиток ключових компетентностей здобувачів, таких як критичне мислення, комунікаційні

Наскільки ви задоволені результатами навчання іноземної мови у форматі змішаного навчання?

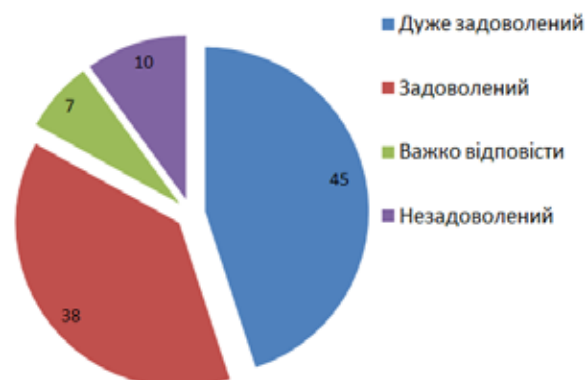

Рис. 4. Відповіді респондентів

навички та самостійність. Використання змішаного навчання відповідає вимогам міжнародних угод у сфері освіти, таких як Болонський процес, що сприяє стандартизації освіти та визнанню кваліфікацій за кордоном; змішане навчання базується на використанні сучасних технологій та онлайн-ресурсів, що

дозволяє забезпечити доступ до актуальної інформації та розвивати цифрові навички майбутніх фахівців. Результати дослідження можуть бути використані для вдосконалення методики викладання іноземної мови та підвищення мотивації і успішності здобувачів освіти.

Література:

- Holiver N., Kurbatova T., Bondar I. Blended Learning for Sustainable Education: Teaching English for Specific Purposes on the basis of Moodle at Kryvyi Rih National University, 2020.
- Karapetyana I., Kuzmina J., Zigrida V. English language testing in Moodle: a step towards the implementation of the language policy of the University of Latvia. *Baltic Journal of English Language, Literature and Culture*. 2016, pp. 47–58.
- Striuk M.I., Semerikov S.O., Striuk A.M. Mobility: a systems approach. *Information Technologies and Learning Tools*. 2015. 49(5), pp. 37–70. doi: 10.33407/itlt.v49i5.1263
- Snihur O., Danylyuk S., Shevchenko V., Derbak O., Sabelnykova T, El papel de las tecnologías de la información (Classroom/Zoom) en la realización de seminarios. *Apuntes Universitarios*, 2021. vol. 13(1), pp. 60–76. doi: 10.17162/au.v13i1.1316
- Дерека К. Робочі зошити як засіб підвищення ефективності навчання при викладанні англійської мови в коледжах. *Актуальні питання гуманітарних наук: науковий журнал*. 2023. № 61 (1), ст. 274–277, URL: http://www.aphn-journal.in.ua/archive/61_2023/part_1/43.pdf
- Карташова Л, Квятковська А, Шалигіна Н. Досвід змішаного навчання закладів вищої освіти Польщі та Німеччини. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2022. № 83, ст. 35–41. doi: 10.32840/1992-5786.2022.83.5
- Квятковська А., Карташова Л. Змішане навчання: методика підготовки майбутніх фахівців з телекомунікацій. *Збірник наукових праць «Вісник післядипломної освіти»*. 2024. 27(56). Ст. 55–69. doi: 10.58442/2218-7650-2024-27(56)-55-69.
- Концепція розвитку цифрових компетентностей. 2021 https://thedigital.gov.ua/storage/uploads/files/news_post/2021/3/kabmin-skhvaliv-kontseptsiyu-rozvitku-tsifrovikh-kompetentnostey-do-2025-roku/Dodatok-2.pdf
- Осадча К., Осадчий В., Спірін О., Круглик В. Стан проблеми організації змішаного навчання у закладах вищої освіти України під час пандемії COVID-19. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2022. doi: 10.32840/1992-5786.2022.81.44 20.
- Ткачук Г. Теоретичні аспекти та стан впровадження змішаного навчання у закладах вищої освіти України. *European vector of Ukraine and Republic of Poland*. 2018. вип. 1, с. 465–485.
- Чередніченко Г.А., Л.Ю. Шапран. Модель змішаного навчання і її використання у викладанні іноземних мов. Третя міжнародна науково-практична конференція «Moodle Moot Ukraine», Київ, 2015. URL: <http://2015.moodlemoot.in.ua/course/view.php?id=83> (дата звернення 01.03.2024)